

DEMOKRACIJA

Leto VII. - Štev. 42

Trst - Gorica 23. oktobra 1953

Izhaja vsak petek

Iz napake v napake

Ce je o vsej tej zmešnjavi okrog tržaškega vprašanja padla kakšna umestna in resnična ugotovitev, potem velja to vsekakor za priznanje, da so vselej pri tem problemu dokazale svojo nemoč in pomanjkanje kakršnih koli širših načrtov.

Kdo je pravzaprav kriv, da je tržaško vprašanje zašlo v takšno zagato? Italijani? Jugoslovani? Tržačani? Verjetno je pri vseh treh krivda in vsakdo izmed njih se o- greje, čim je v vprašanju naše mesto in okolica njegovega zaliva. Toda vključno temu smo prepričani, da bi se ti trije še sporazumeli, če ne bi bilo še četrtih, tistih pametnejših, baje odraslih, ki bi morali manjšim pomagati. V najbolj kritičnih trenutkih res uskočijo v igro, a na žalost doslej še vedno tako, da so jo še bolj zmedli ter prepričali, da bi prišla do svojega razumnega konca.

Kje je bilo vendar treba, da so po podpisani mirovni pogodbi tri zahodne velesile podale izjavo, s katero so izrazile svoje mnenje, da mora vse Svobodno tržaško ozemlje pripadati Italiji? Gospod Eden je v svojem govoru pred britanskim parlamentom priznal, da je trojna izjava bila odločilno čini- telj pri vsem nadaljnjem razvoju tržaškega vprašanja. Pomislimo — ta izjava je obljubila Italiji vse, ali se je potem sploh lahko našla kakšna italijanska vlada, ki bi se lahko zadovoljila z manj, kakor pa ji je bilo obljubljeno? Politični je to popolnoma nemogoče, vse da- klar taka izjava ne bi bila prekli- čana. Z italijanskega stališča je imel glede tega popolnoma prav njihov veleposlanik v Washingto- nu, ko je dejal, da mora to menico prekriti tisti, ki jo je podpisal, ne pa tisti, ki jo ima v žepu. Tako so bile torej zahodne velesile ti- ste, ki so onemogočile, da bi med Italijo in Jugoslavijo prišlo do sporazuma, do priznanja Svobod- nega tržaškega ozemlja kot naj- bolj naravnega kompromisa. Kateri izmed njih bi sploh padlo na um, da ruši mirovno pogodbo, če ji vvelike za to ne bi dali blago- slova?

Tako je omenjeni zahodni na i- talijanske volitve preračunani ma- never dejanskega spravi tržaško vprašanje na mrtvi tir in kaj sla- bo spričevalo si dajejo vsi njegovi avtorji, ki jih je še danes sram priznati in popraviti lastno na- pako.

Podobne posledice so imeli tudi kasnejši koraki: rimski sporazumi, ki so vključili področje A v ita- lijansko gospodarstvo; nakar je sle- dila tudi formalna vključitev pod- ročja B v jugoslovansko gospodar- stvo; prihod italijanskih funkcion- arjev na področje A, kar je ime- lo za posledico podobne formalne ukrepe na področju B. Tako je prav velika politika stalno po- glabljalja jarek, ki loči obe pod- ročji našega Svobodnega ozemlja, namesto da bi pomirjali in zblize- vali; so predstavniki velesil s svo- jim nerazumevanjem prispevali sa- mo k vedno večjemu razumevanju in oddaljevanju. Namesto da bi vodili k velikim skupnim smo- trom, so capljali za strastni majh- nih. Ne bi nas čudilo, če bi lon- donske in washingtonske pisarne zunanjih ministrov hodile tako pot zaradi nepoznavanja krajevnega tržaškega položaja. Toda eni in drugi imajo vendar tu svoje ljudi za katere moramo vsaj predpo- stavljati, da niso slepi in da ne priporočajo svojim nadrejenim ta- kih nesrečnih napadnih korakov, za katere moramo potem mi nositi posledice.

Ko je proti koncu letošnjega po- letja ena sama megljena vest dopi- snice neke precej k senzacijskim nagajene ameriške agencije po- vročila nič manj kakor zbiranje italijanskih čet ob jugoslovanski meji, smo opozorili, da bo najsla- bše, kar se lahko zgodi, če bo Za- hod pod vplivom krivčanja zopet napravil kaj nepremišljenega. U- pravičeno smo pričakovali, da so se eni in isti politiki vsaj iz svo- jega dotedanjega dela kaj naučili. Toda videti je, da je tržaška sla- zanje pretežka, nikakor je ne ma- reje izdelati.

Izjava 8. oktobra je že po svoji pripravi, vsebinski in načinu objave edinstven dokument samovolje močnih, ki ni zadovoljil nikogar. Tržaško prebivalstvo je izjavo po- zdravilo s pogrebno zaskrbljenost- jo, Jugoslovani so upravičeno izi- gravanje Italijani, ki so jo od za- četka še najbolj navdušeno spre- jeli, toda le v kot prvi korake, pa so zdaj toliko globlje razočarani,

Trst in Londonska konferenca

Samo 27 besed je v dolgem za- ključnem poročilu o poteku tri- dnevnih Londonske konference med zunanjimi ministri Francije, Veli- ke Britanije in Združenih držav posvečenih tržaškemu vprašanju:

»Trije zunanji ministri so pre- učevali tržaško vprašanje; strinja- li so se v sklepu, da bodo nade- ljevali s skupnimi napori, da se zagotovi trajna ureditev sporov na tem področju.«

Vedeti pa moramo, da London- ske konference niso sklicali samo za preučitev tržaške zadeve. To nam pove že omenjeno zaključno poročilo, ki navaja, da so Bidault, Eden in Dulles obravnavali nemo- ško in avstrijsko vprašanje, zahod- no noto sovjetski vladi, položaj na jordanjsko-izraelski meji, na Daljnem vzhodu in v Indokini ter seveda tržaško zadevo. Lahko re- čemo, da tržaškega vprašanja skli- catelj Londonske konference prv- otno verjetno sploh niso namera- vali preučevati, da so ga pa mo- rali vnesti na spored svojih raz- govorov zaradi povečane napetosti med Jugoslavijo in Italijo, do katere je prišlo po objavi britsko- ameriškega sklepa o Trstu.

Naj bo kar koli. Na Londonski konferenci so razpravljali tudi o tržaškem vprašanju in mu posve- tilo več pozornosti, kakor pa moremo sklepati iz pišlih 27 besed, ki so jih Trstu namenili v uradnem po- ročilu o njenem poteku.

Splošna sodba je, da so se trije zunanji ministri razšli, ne da bi razvozljali zamotan tržaški vozel, čeprav uradno ni prišlo do prekli- ča britsko-ameriškega sklepa o predaji Trsta in področja A Italiji ter o umiku zaveznikov čet z na- šega ozemlja. Iz nepotrjenih vesti smo izvedeli, da so trije ministri dan pred koncem konference izro- čili jugoslovanskemu veleposlaniku v Londonu, Velebitu, in ita- lijanskemu veleposlaniku, Brosiu, posebni sporočili za Beograd in Rim s predlogom, naj se obe vidi- takoj izjavita, če privolita v skli- canje petstranske konference, na kateri naj bi razpravljali o trža- škem vprašanju; konferenca pa naj bi se začela istočasno z izro- čitvijo uprave našega področja I- taliji. Trije zunanji ministri so že- leli, dobiti od obeh prizadetih vlad takojšen odgovor na ta pred- log, da bi mogli še pred koncem Londonske konference zavzeti kon- kretno stališče do spora o Trstu med obema jadranskima sosedama. Italijanska vlada je na to takoj odklonilno odgovorila, Jugoslavija pa sploh ni dala nobenega odgo- vora.

Zaradi tega so morali trije zu- nanji ministri v Londonu konča- ti konferenco, ne da bi mogli uradno zavzeti stališče do tržaške zadeve. Temu je najbrž treba pripisati tu- di njihovo redkobesednost glede Trsta v zaključnem poročilu o po- teku konference.

Velika Britanija in Amerika to- rej svojega sklepa od 8. oktobra nista preklicali. Izmotali sta se na nezadovoljstvo beograjske in rim-

ker prihaja iz Londona in Wa- shingtona potrdilo, da to ni »prvi- ampak zadnji korak podpiranja italijanskihiredentističnih teženj. Tako so nezadovoljni vsi, skupno z večino Evrope, ki nikakor ne more odobravati mednarodnega po- stopka, kakršnega sta se v tem pri- meru poslužili dve veliki demok- ratični velesili.

In zopet vidimo, da manjka po- guma. Se vedno si Washington in London ne upata priznati, da sta ga polomila, nočeta uradno prekli- cati trojne izjave, po kateri bi mo- rala Italija dobiti vse Svobodno tržaško ozemlje, nočeta bistro in jasno, ne samo v parlamentarnih govorih in novinarjem, temveč tu- di s primerno uradno noto pove- dati Jugoslaviji in Italiji, da po- meni sklep z 8. oktobra tudi for- malno in ne samo dejansko do- končno razdelitev Svobodnega tr- žaškega ozemlja in dokončen prek- lic trojne izjave iz leta 1948.

Stvari je treba postaviti na čis- to. Prenehati je treba z dopuščan- jem gojitve skritih nad. V vsej jasnosti je treba pokazati, kaj la- hko da eni in drugi strani jugoslo- vansko-italijanski sporazum, kaj- ti prepričani smo, da bo pri fasnih kartah nato zopet zmogala rešitev, katero predstavljata Svobodno tr- žaško ozemlje. Vsaka druga pot bo vodila samo v nove napake in od- govornost zanje bo neizogibno pa- dala na Washington, London in Pa- riz.

ske vlade na način, ki izraža sa- mo njuno zadrego. Sicer je Dulles ob povratku v Washington izjavil, da so oblike ameriške cete v Tr- stu nalog, naj pospeši, o predhod- ne priprave za svoj umik, Eden pa loudard v spodnji zbornici na za- četku razprave o britanski zunanji politiki, da je njegova vlada sodi- la, da je predlagana drastična deli- tev Svobodnega tržaškega ozem- lja po razmejitveni črti med pod- ročjema A in B najboljša stalna rešitev spornega vprašanja.

Pri tem lahko ugotovimo, da bo v britanski zbornici razprava o politike konservativne stranke za- vzela precej ostre oblike prav za- radi Trsta. Bivši laburistični zu- nanji minister Morrison je namre- čel v parlamentu še pred začet- kom razprave o zunanji politiki ostro grajal britsko-ameriški sklep o Trstu in napovedal, da bodo la- buristični poslanci zaradi tega vla- do napadli. Po njegovem je sklep o odhodu britanskih in ameriških čet iz Trsta izredna in presenetli- va nerodnost. Postopek glede tega je ne glede na njegovo vrednost kar najbolj neumesten. Če pomisli- mo na posledice tega sklepa — u- gotavlja Morrison — in na dej- stvo, da so ga sprejeli brez po- prejšnjega posvetovanja s prizade- timi medvojnimi jugoslovanskimi za- vezniki in ne da bi ga o svoji nameri sploh obvestili. Zato pou-

darja Morrison, da je bila zahod- na odločitev o Trstu neumna.

Morrisonova izjava nam daje slutiti, da bo razprava v britanski zbornici prav zaradi naše zadeve ostro in napeta. Dogodki pa nam bodo pokazali, če bo za nas tudi uspešna v smislu, da bo zavlekla izvedbo sklepa od 8. oktobra.

Za ta teden so napovedali tudi razpravo o Trstu v Varnostnem svetu. Začetek razprave je zahte- val že prejšnji četrtlet sovjetski zastopnik Višinski, ki je med dru- gim zahteval tudi imenovanje švi- carskega polkovnika Flueckinger- ja za tržaškega guvernerja. Z de- setimi glasovi proti svojetekemu so tedaj sklenili, da odločijo raz- pravo na torek 20. oktobra, da bi se posamezni zastopniki mogli po- bliže seznaniti z bistvom sedanje- ga spora o Trstu. Zda so pa raz- pravo, na predlog kolumbijskega zastopnika, spet odložili na 2. no- vember. Sklep o odločitvi je od- bralo devet držav, ena se je vzdr- žala, Sovjetska zveza pa je spet glasovala proti.

Tako je tudi pred Varnostnim svetom najvišje mednarodne poli- tične organizacije naše vprašanje spet naletelo na nepredvidene o- viře, ki so najbrž zgolj odraz za- gate, v katero je tržaška zadeva zašla na Londonski konferenci treh zunanjih ministrov Francije, Veli- ke Britanije in Združenih držav.

V nedeljo 18. t. m. je bil na se- dežu SDZ politični sestanek, ki ga je sklical vodstvo Slovenske de- mokratske zveze, da poroča čla- nost o razvoju položaja v zvezi z zadnjim angloameriškim sklepom o izročitvi uprave našega področja I Italiji in o umiku zaveznikov zasledbenih čet.

Kakor vselej ob resnih prilikah, tako je bil tudi tokrat sestanek dobro obiskan, kar je dokaz žive- ga zanimanja naših ljudi za usodo našega mesta in njegovega pod- ročja.

Predsednik SDZ, dr. Josip A- gneleto, je v obširnem poročilu podal pregled dogodkov, ki so pri- vedli do anglo-ameriškega sklepa o Trstu.

Britsko-ameriški sklep od 8. ok- tobra za odstopitev uprave področ- ja A STO-ja Italiji je presenetil vse Slovence in Hrvate tega O-

kaos in vojno razpoloženje. Zato je ves civilizirani svet spre- jel z razočaranjem sklep o izroči- tvi cone A Italiji. Jugoslavija je odgovorila z divizijami in tanki ob mejah STO. Priznali moramo z za- dovoljstvom, da je ta odločen na- stop preprečil začetek vstopanja Italije v cono A našega Ozem- lja. Ta oboroženi odpor proti kri- šitvi mirovne pogodbe je dal nov pogum vsem nam, ki se še šest- dolgi let borimo za ohranitev in izgraditev STO.

Mi smo globoko prepričani, da je samo ohranitev vsega STO predpogoj za naš obstanek, naš na- rodni, socialni in gospodarski na- predek na tej najvažnejši točki Srednje Evrope. Zato je tudi naša sveta dolžnost, da kot Tržačani pogledamo neustrašeno resnici v o- braz: da spoznamo, kje so prija- telji in kje sovražniki STO.

zemlja. Toda presenetil je celo o- ne italijanske prebivalce, ki so vedno bili za Italijo, pa so se u- strašili, ko so slišali, da bo Italija zares prišla. Zato je vladalo 8. ok- tobra po Trstu mrtvilo, zaskrblje- nost, ulice so bile prazne in brez zastav. Amerika in Anglija sta vtrjetje prekršili mirovno pogod- bo z Italijo s svojim zgrešenim sklepom od 8. oktobra: prvič s tri- stransko izjavo od 20. marca 1948, drugič z londonskim dogovorom in tretjič z zadnjim prenapljenim sklepom. Od Amerike in Anglije, ki hočeta stati na načelih demokra- cije in zakonitosti, ne bi bili mi demokrati in naši slovanski bratje nikoli pričakovali, da bosta tako prekršili slavnostno podpisano mi- rovno pogodbo z Italijo, ki nosi 21 podpisov raznih držav. Medna- rodne pogodbe se morajo spošto- vati. Kdor jih ne spoštuje, ruši mednarodni pravni red, ustvarja

Danes gre za to: ALI SE CE- LOTNO STO Z OBEMA CONA- MA OHRANI ALI SE RAZKOSA MED ITALIJO IN JUGOSLAVI- JO. Kdor je za ohranitev STO, je proti temu, da bi se ono delilo med Italijo in Jugoslavijo. Kdor je pa za njegovo razkosanje, je samo ob sebi za to, da pride Trst pod Italijo ter ostalo ozemlje ali del ozemlja pod Jugoslavijo.

SAMO POLITIČNI SLEPEC SI MORE DANESE SE DOMISLJATI, DA SO TRST PO RAZKOSANJU STO-ja OSTAL NEODVISEN ALI INTERNATIONALIZIRAN, Jugoslavija pa da bo dobila cono B in še kaj navrh. Tega ne more- jo in ne bodo nikoli dovolile Ame- rika, Anglija in Italija, niti Zdu- ženih narodov. Zato se moramo Slo- venci in Hrvati trdno zavzeti za- bridke resnice in znati: KDOR JE PROTI STO — TA IZROČA TRST ITALIJI.

Kaj hočejo Tržačani?

Želja po STO-ju, ki je vse tržaške Slovence združila na veličastnem Bazoviškem taboru, jim je skupna še danes

V časopisju, ki ga menda te dni vsi marljivo prebiramo, so se vsi mogoči, znani in neznani časniki, karji na široko razpisali o tem, kaj želita v tržaškem vprašanju I- talija in Jugoslavija, kakšne so po- božne želje Velike Britanije in Združenih držav, za čim naj bi stremela Sovjetska zveza itd. V vsej tej poplavi tiskanega papirja, televizijskih in navadnih radijskih oddajah govorjenih besed pa ve- činoma pogošamo razglabljanj o tistem, kar bi moralo pač v tem primeru biti najvažnejše: kaj ho- če tržaško prebivalstvo?

Prve dni, ko je vse namišljene poznavalce razmer v našem mestu naravnost osupnila zaskrbljenost in potrtost, s katero sta Trst in njegova okolica odgovorila na vest o ponovni priključitvi k Italiji, se je dober del teh tako imenovanih glasnikov javnega mnenja sicer nekoliko pomudil ob tem dejstvu a nihče med njimi ne vleče iz te- ga vseh nujnih posledic. Zopet so stolpci polni razglabljanj o ita- lijanskih in jugoslovanskih potezah, o raznih konferencah, nihče pa ni začel še vztrajno in odločno zahte- vati, da bi morali vsi ti gospodje, ki se pripravajo za našo kožo, ven- darle zaslizati tudi naše mnenje.

Ce zdaj omenimo ta splošni vi- dik, ki velja tudi za svetovno do- gajanje, na naše domače razmere, pridemo do zanimivih ugotovitev. Predvsem vidimo, da se tudi tu- kajšnji krajevni predstavniki raz- nih strank italijanske in jugoslo- vanske ljudske demokracije s prav enako ravnodušnostjo pozivajo, na skrbi in hotenju večine Trža- čanov.

Verjetno ne bo to za nikogar no- bena posebna novica, ki bi jo bilo šele treba podkrepiti z dokazi, če rečemo, da bi plebiscit STO ali Italija izpadel tudi na italijanski strani vse drugače, kakor pa bi lahko površno sklepali iz izida zadnjih občinskih volitev na Tr- žaskem. Zato se tudi Italija izo- giblje takega plebiscita kakor urag križa, ker ve, da bi v tem primeru njeniredentizem za vedno iz- gubil vsako legitimacijo za stego- vanje rok po tem ozemlju.

Toda na italijanski strani je vsaj nekajiredentistov in zato je še nekam razumljivo, da skušajo italijanskeiredentistične stranke izkoristiti dobljeno zaupanje pre- bivalstva tudi v namene, za kate- re ga niso izrecno dobile.

Drugačna pa je stvar na sloven- ski strani. Kateri Slovenci pa so na zadnjih občinskih volitvah gla- sovali za priključitev Trsta, odno- snu ene same vasi njegove okoli- ce k Italiji ali Jugoslaviji? Slo- venski glasovi so šli za Slovensko narodno listo, za Listo slovenske skupnosti, za listo Slovensko-ita- lijanske ljudske fronte, za listo Komunistične partije in za razne in- dependentistične skupine. Vse ie politične organizacije in kombina- cije pa so imele v svojem volil- nem programu kot najvažnejšo točko borbo za ohranitev in ure- sničenje Svobodnega tržaškega o- zemlja. Ce izvajemo morda kal- šne nepremišljene, a malotvečne nazorske gorečnje, ki so oddali svoj glas italijanski kračunski de- mokraciji, torej ni bilo prav no- benega Slovence, ki ne bi izrecno glasoval za ohranitev Svobodnega tržaškega ozemlja. A tudi omeje- ni zapejanci so glasovali tako sa- mo zato, ker so pomešali pojme cerkve in stranke, ne pa zato, ker bi si želeli povratek Italije. Nobe- na izmed naštetih skupin torej ni- ma prav nobene pravice, da izko- rišča poverjeno ji zaupanje slo- venskih volivcev zato, da se za- zema za kaj drugega, kakor za uresničenje Svobodnega tržaškega ozemlja v mejah in okvirju, kakor ga določa mirovna pogodba z Ita- lijo.

Tudi Italijansko-slovenska ljud- ska fronta je v svoji volilni pro- pagandi razvijala tezo uresnitve Svobodnega tržaškega ozemlja; na deželi, kjer je sodelovala z ostali- mi slovenskimi demokratičnimi skupinami pod naslovom »Sloven- ske skupnosti, je prav tako spre- jela to obvezo. Ali imajo torej na- je listi izvoljeni kandidatije pravi- co, da sedaj izdajo, kajti to je e- dina prava beseda, to svojo ob- lubo?

Te misli so se nam porodile pre- detekli terek, ko smo poslušali Kraigherjev jezni govor v Kopru.

V njem je padla beseda »izdaj- stvo« in »izdajalci«. To je nekaj tako težkega, da je treba vsekakor ugotoviti, za koga to sploh velja. Da se ne more nanašati na ob- vezo do želja tukajšnjega prebiva- lstva, je že iz dosedanjih besed več kakor jasno. Ce kdo misli, da so se v primerjavi z zadnjimi volit- vami glede tega razmere popol- noma izpremenile, se o tem lahko prepriča na kratkem izletu po tr- žaški okolici. V vseh naših pred- mestjih ali vaseh bo zastoj iskal Slovence, ki mu ne bi potrdili, da si želi predvsem uresnitve Svob- odnega tržaškega ozemlja. To ho- dejal, brez razlike, vsak demokra- titovec, komunist in neodvisne- c. Za želja je vse tržaške Slovence združila ob priliki lanskega veličastnega tabora v Bazovici in preko vseh nazorskih ali politič- nih razlik jim je skupna še danes.

(Konec na 2. strani)



»SALAMENSKA« SODBA PROTI STO-ju (iz »Weltwoche«)

SLOVENSKA DEM. ZVEZA V NABREŽINI
vabi člane na
POLITIČNI SESTANEK,
ki bo v nedeljo 25. oktobra
ob 14h
v prostorih SDZ v Nabrežini
Kamnelom št. 42
Zaradi važnosti sporeda ra-
čunamo na obilno udeležbo.

Uredništvo: Trst, ul. Machiavelli 22-II. - tel. 62-75
Uprava: Trst, ulica S. Anastasio 1.e - tel. 2-30-39
Goriško uredništvo: Gorica, Riva Piazzetta št. 18.
CENA: posamezna številka L 25. — Naročnina:
mesečno L 100, letno L 1200. — Za inozemstvo:
mesečno L 170, letno L 2000. — Poštni čekovi
računi: Trst štev. 11-7223, Gorica štev. 9-18127

VESTI z GORIŠKEGA

Dve vojski na meji

Pretekli teden zgodaj je jugoslovanska vojska zavzela položaje na meji z Italijo. Tiki za Gorico so se, po pripovedovanju potnikov, utaborili zbrane čete Makedoncev in Bošnjakov, ki so kazale veliko moralno pripravljenost za boj.

Prihodu teh čet so sledile kolone topov in oklepnih čet, ki so tudi zavzele položaje na meji.

Ljudstvo onstran meje je prihod vojske pozdravilo z umirjenimi navdušenjem in začela so se vrstiti zborovanja, ki so se tu pa tam spreminjala v pravo bojno psihozo.

Prihajali so glasovi o mrzličnem brušenju nožev, o dekleh, ki so prav na meji na gornji postaji mesta plesala kolo z noži v ustih, o borbovni od pet do glave, o Makedoncih, ki se oboroženi s handžarji, samokresi, ročnimi bombami in ostrimi noži sumljivo sprehajajo ob meji.

Pogosto je med jugoslovanskimi demonstrantmi na meji in italijanskimi radovedniki na tej strani prišlo do besednega spopada in zmerjanja, da je morala obojestranska policija poseči vmes, da ni prišlo do hujšega, saj so z ene strani že lučali kamenje čez mejo.

V Gorici je italijanski del prebivalstva, zlasti one iz notranjosti države, ta pojav precej prestrašil, zlasti še, ko je v četrtek 15. oktobra jugoslovanska vojska zavzela položaje s tanki in topovi tudi v Brdih. Začela se je širiti govorica, da udarijo z Vipolj naravnost proti Soči in Gorico odrežejo od Italije.

Rimska vlada seveda ni mogla še naprej ignorirati novega položaja na meji, ko so tukajšnji Italijani že glasno izražali svoje nezadovoljstvo nad tako skoro očitno brezbrzičnostjo. In v nedeljo, ponedeljek in torek, 17., 18. in 19. t. m., je odredila premik svojih zbranih čet na položaje ob meji z Jugoslavijo, kar se je zgodilo v polnem redu in brez kakih nevspešnih pojavov.

Tako si danes dve vojski gledata iz oči v oči, ne vemo koliko časa in niti, če ostane pri gledanju.

Z jugoslovanske strani prihajajo namreč vesti, ki potrjujejo velikansko navdušenje za vojno v primeru potrebe. Težko je verjeti, da se bo vlada umaknila s svojega stališča potem, ko je pokazala toliko odločnosti ob splošnem odobravanju vseh Jugoslovancev, kar se tiče tržaškega vprašanja.

Vendar pri komunistih ni moči prisiči na nobeno njihovo izjavo, kot smo videli prav pri političnem akrobati Borisu Kraigherju in drugih komunističnih voditeljih!

Z druge strani pa vztraja tudi rimska vlada na svojih zahtevah po vsem STO-ju.

Prepričani smo, da pride do mirne rešitve spora. Da bosta zmogala razum in pravica s pogajanj in ne z orožjem!

Ne vidimo nevarnosti za vojno, ker verjamemo v zdravo pamet odgovornih politikov v svetu.

Medtem ko je — kot kaže — pripravljenost jugoslovanskega ljudstva popolna, ne moremo trditi, da velja isto tudi na tej strani. Naj »Gazzettino« od 20. in 21. t. m. trdi po svoje, kar hoče, ko priznava, da je do prihoda italijanske vojske bil strah velik, in da je njen prihod pozdravilo ljudstvo z vsem navdušenjem! Mi vemo, da tega navdušenja nismo opazili, čeprav sme vsakdo trditi, da je prihod vojske logično odstranil vsaj delno zaskrbljenost!

Goričani, italijanski del namreč, pa pravijo: »Zakaj vse to? Zakaj moramo biti mi, ki si s Slovenci želimo le miru in sprave ter medsebojnega spoštovanja, vedno v strpljenju n sovražstvu?»

O raznih prizorih na meji, ki so precej pomembni, raje ne govorimo, da nas ne bi obdoli česa hudega!

Naših bratov v videmski pokrajini ne bodo nikoli raznarodili

Zadnje čase sem se prekrat pomudil med našimi brati Slovenci v Benečiji. Razgovarjal sem se s tem in drugim, z otroki, z mladino ter z možmi in ženami. Dobil sem najboljši vtis, da teh naših bratov Italija ne utegne nikoli

raznaroditi s tem, da jim slovenski materin jezik uduši.

Vsi so trdno in globoko zakoreninjeni v svojo domačo materino govorico, ki je čista in lepa slovenščina! Italijanski izgovori c nekem nerazumljivem narečju, ki naj bi bila italijansko-furlanska mešanica, ne drži in je iz trte izvita laž! Beneški Slovenci govorijo čisto slovenščino, pač po svojem narečju, ki je blizu slovnične slovenščine in podobna narečju, ki ga govorijo v Kobaridu.

Beneškega Slovence vsak Slovenec dobro razume in ga tudi mora obdovati prav zaradi njegove lepe in čiste govorice.

Le poslušajte narodne pesmi naših Benečanov, pa boste videli, kako mlo se vam stori pri srcu, kako roso postane vaše oko in kako veliko veselje vas navdane, ko pomislite, da ta narod nikdar ne umre!

Kaj vrtici, kaj šola, kaj sto drugih raznarodovalci! Domače ognjišče je svetišče in pogoj obstoja slovenščine! Pa narodna zavest? Moram reči, da je vedno več!

Ustrahovanje laških šovinistov vzbuja zavest slovenske narodne pripadnosti, trpljenje pa daje pogum k vztrajnosti!

Le tako naprej, dragi bratje, sem jim veselo stisnil v roke, ko sem se od njih poslovil. Ziveli bomo!

Kaj pa zaštita manjšine?

Ne glede na to, ali Trst pride pod Italijo ali ne, smo tudi topot opazili, kako gredo zavezniki in Italija mimo vprašanja, ki se tiče zaštite jezikovne manjšine, to je Slovencev, ki se utegnejo zopet vrniti pod Italijo!

Neverjetno, in nezasišano, kako malo zavezniki razumejo položaj Slovencev pod italijansko oblastjo! In vendar, vidijo na lastne oči raznarodovalno ravnanje, ki smo ga Slovenci od strani Italije deležni.

Od leta 1947 pa so se italijanski krogi izgovarjali, da bodo posebno težko aytonomijo uvedli, ko dobi Trst nazaj!

Ali jim moremo verjeti, ko so že takiko obljub, kratko in malo vigli v pozabljenosti?

Se verjamemo, da se STO končno vendar ohrani. Toda opozoriti smo hoteli našo javnost na lahko to, s katero zavezniki izročajo Slovence Italiji, ne da bi od nje zahtevali kak posebna jamstva, za naše jezikovne pravice in življenjski razvoj!

V samem rimskem senatu je pretekli teden nemški senator s Poa diža, g. Hugenberg, opozoril vlado na njeno dolžnost pravičnega ravnanja s slovensko manjšino v Italiji, ki jo je fašizem zatiral in raznarodoval!

Čas bi bil, da bi italijanska vlada enkrat že dejansko dokazala, da je zmorna jamčiti jezikovnim manjšinam v svojih mejah vse človečanske pravice.

Isto, samo malo drugače

Trst, 22. oktobra.

Gospod Pella je postal nestrepen. Preteklo soboto je zapretil z odstopom, če ne ugođe njegovi volji v smislu sklepa 8. oktobra.

Zdaj, po konferenci treh ministrov v Londonu, pa izjavlja, da ne bo sodeloval pri nobeni konferenci, če ne bodo prej potrdili omenjenega sklepa. Nočemo se reči, da je ta sklep na najboljši poti, da doživi usodo trojne izjave 20. marca 1948. Toda značilnost zadržanja treh zahodnih sil je prav v tem, da se izogibajo vsakega določenega stališča in da temu nesrečnemu tržaškemu vprašanju vsiljujejo zakone svoje marnosti lenobe.

Toda tržaško vprašanje se mora rešiti, in sicer se mora rešiti brez možnosti odlaganja. Oklevanje zaveznikov je samo poostrilo napetost in danes stojimo pred neposredno vojno nevarnostjo. Zastonj je trditve, da je najprej Pella s paradom tankov po Gorici in s koncentracijo enot vojne mornarice v Benetkah začel vrsto vojaških demonstracij.

Zdaj je Tito vrnil mlo za drago in pokazal, da zna pretiti z istim orožjem, in to v izdatnejši obliki. Ni več daleč trenutek, ko bodo puške in topovi sami od sebe pričeli streljati, in ko bodo zahodne sile prekasno spoznale, kolikšna škoda more nastati zaradi pomanjkanja odločnosti in načelne trdnosti v edino primernem trenutku.

Prva in druga svetovna vojna sta nastali zaradi neodločnosti poklicanih činiteljev. Če bi ne bila Velika Britanija avgusta 1914 vse do zadnjega trenutka ljudi puščala v dvomu, bi se bili mogli — tako vsaj stvari nekateri prikazujejo — izogniti najhujšemu. Podobno trdijo tudi o britanski politiki nasproti Hitlerjevi Nemčiji 1. 1937 in 1938. Ni naša naloga, da sodimo o tem. Toda danes stvari v tržaškem vprašanju stoji prav tako.

Nihče ne misli na to, da obstoja tudi mirovna pogodba in da ta mirovna pogodba določa ustanovitve Svobodnega tržaškega ozemlja prav zaradi tega, da bi onemogočili vsak sporad med Jugoslavijo in Italijo. Kaže pa, da zavezniki še niso uvideli, da se z likvidacijo Svobodnega tržaškega ozemlja vse bolj približujemo vojni nevarnosti, za katero so Američani velikodušno dobavili orožje obema nasprotnicema. Tisti topovi, tiste puške in tista letala, ki bi bila morala biti naperjena proti Sovjetski zvezi, so na najboljši poti, da jih bodo uporabili za to, da oba ameriška zaveznika postavijo drugega proti drugemu. Prizor je na najboljši poti, da dobi izraz, ki bo razveselil sicer sovjetske, zato pa hudo razočaral ameriške ljudi.

Do tega so prišli, ker so šli mimo ali preko mirovne pogodbe. Seveda bi povratek na toliko diskreditirano — in to prav po ameriški krivdi — mirovno pogodbo za Pello pomenil razočaranje. Pella bi prišel v položaj, da bi moral odstopiti. V Italiji bi prišlo do težke notranje krize, Borze bi reagirale negativno. Vse to bi za italijanske zaneženjake bilo zelo žalostno. Toda če je potrebno, da enkrat je prišlo do iztrežnitve, tedaj je bolje, da do tega priđe še ob času in ko ne bo že prepozno.

Italiji je uspelo prepričati zaveznike, da bi padec današnjega režima za Italijo in za ves svet pomenil največjo nesrečo. Kolikor pa vemo, pa ni prav nič verjetno, da bi zaradi povratka na mirovno pogodbo in zaradi odstopa Pellove vlade ugasnilo sonce, se zaustavila zemlja ali pa se nebo prelomilo nad našimi glavami.

Italija bo imela svojo krizo. In prav je, če jo ima. Saj ji je potrebna ne le za njeno ozdravitev, ampak tudi za to, da evropsko ozračje ne bo več tako zadušljivo.

Italijani so se navadili na to, da zrejo na nas z nekako vzvišenega položaja, kot da bi bili oni neka nadrejena, mi pa podrejena rasa. In to svoje stališče so vsilili zaveznikom in gospa Luce je — kot vse kaže — naravnost okužena s to predstavo. Sam ministrski predsednik Pella se je v svoji domnevni umerjenosti na zelo precizne Titove navedbe izrazil, da si hoče prihraniti sodbu o tem izsajenju dejstev. Toda kdo daje Pelli pravico, da se postavlja za sodnika? Kakšno pravico pa ima on, da bi izrekel svojo sodbu o Titovih navedbah? On ima samo pravico, da pobija njihovo resničnost, ali pa da Titovim trditvam nasproti postavlja svoje. O tem pa, če so Titovi argumenti dobri, slabi itd., pa Pella sploh nima pravice, izreči se, kajti on ni sodnik, ampak le

prizadeta stranka. Ali se je Pella mar navadil nasproti Jugoslaviji uporabljati jezik, v katerem pišejo »Giornale di Trieste« in »Messaggero Veneto« ter njihov navdahnjevalec »Corriere della Sera«, da ne omenjamo še neokusnosti fašističnega in monarhističnega tiska? Enako so se italijanski oblastneži navadili, da uporabljajo proti Jugoslaviji politiko hujšanja Hrvatov proti Srbom ter enih Slovencev proti drugim z namenom, da bi vse skupaj oslabil. To je čista politika razdvajanja, ki so skozi tisoč let vodili Benečani, ko so podpirali medsebojne ali medplemenske vojne in vzdrževali trgovino s sužnji. Toda take »kulturne« vojne »kulturno« nadrejene Italije mora biti konec. In žalostno je le to, da Italijanom ni mogoče svetovati iztrežnitve drugače kot z uporabo odločnih sredstev. Zdravila so najverjetneje grenka in zelo neugodnega okusa. Zato ne bo slabo, če se Italija prične zdraviti ob grenkem okusu zelo grenkega Jadrana.

Ze Clausewitz je rekel, da je vojna nadaljevanje politike z drugimi sredstvi. Naj se Italija vauje tega, da bi druge silili v to, da bi vodili tako politiko, ampak naj se raje nauči obzirnosti do drugih in na vlnudnejši ton v mednarodnih odnosih.

Kdor pripoveduje tisto, kar hoče, lahko pride v položaj, da čuje tisto, česar noče.

Strokovni delavci v Brazilijo

Pokrajinski urad za delo v Gorici sprejema prijave strokovnih delavcev, ki bi se radi izselili v Brazilijo. Javijo se lahko čevljarji, steklarji, električarji in gradbeni delavci, ki so samci ali poročeni, toda z enim otrokom in s stari od 25 do 40 let. Javijo se lahko vsak dan od 10. do 12. ure, razen ob nedeljah in praznikih. S seboj morajo prinesiti potrdila o strokovni usposobljenosti.

Raj hočejo tržačani?

(Konec s 1. strani)

Merjeno s stališča koristi in hotenja domačega tržaškega prebivalstva, bi veljala torej Kraigherjeva beseda lahko kvečjemu za tiste, ki so se izneverili svoji borbi za uresničenje Svobodnega tržaškega ozemlja. Vsi, ki ji ostajajo zvesti, izvršujejo s tem samo nalogo, katero so jim njihovi volivci zaupali, nalogo, kateri bi morali ostati zvesti tudi vsi predstavniki in funkcionarji tistih organizacij, za katere so Kraigherjevi ukazali »vangelij, kateremu se ne morejo, a tudi ne smejo odpovedati.

Nekateri ljudski funkcionar bo morda na te besede pomilovalno skomizgnil z rameni, češ to so reči, ki v tem težkem trenutku ne morejo videti preko domačega plota in merijo vse s svojega ozkega stališča. Široki narodni interesi pa zahtevajo v tem trenutku, da se vsaj tržaške Slovence žrtvuje. Tako si bo mislil in govoril pravo- verni titovec.

A na žalost je sedanja titovska politika v tržaškem vprašanju tudi s tega vidika napačna. Mirovno pogodbo, katero je podpisalo 21 držav, Svobodno tržaško ozemlje, za katerega v vsakem primeru lahko jamči poleg Varnostnega sveta tudi jugoslovanska armada — ki je po Rankovićevih in Titovih izjavah dovolj močna, da v vsakem trenutku že sama zaščitila jugoslovanske koristi — hočejo porušiti in se zadovoljiti z navadno italijansko izjavo, da nima Rim več nobenih zahtev na področju B ali še dalje. Naj oprostijo tovariši, toda v tem trenutku nas spominjajo na Stojadinovića, ki se je tudi zadovoljil z Mussolinijevo obljubo, da so obstoječe meje večne in da je močna Jugoslavija v italijanskem interesu. A nedolgo potem smo že imeli italijanske divizije v Ljubljani in Dalmaciji in Italija se ni zadovoljila s tem, da je te kraje samo zasedla, temveč jih je tudi anektirala. Kaj če bi se to ponovilo? Na koga bi se Jugoslavija lahko sklicevala, če bi bila porušena sedanja zares mednarodna pogodba? Tak prelom bi bil namreč potem pravno gledano samo jugoslovansko-italijanska stvar.

Zato je tudi v splošnem slovenskem in jugoslovanskem, kakor tudi evropskem interesu, da se mirovna pogodba z Italijo ohrani in do kraja izvede. Sedanja odgovor- ni jugoslovanske politiki bi napravili nam in sebi veliko večjo uslugo, če bi vztrajali na taki liniji, ne pa da lomijo in rušijo edini temelj, na katerega se lahko zane- sejo.

Sovražstvo do Slovencev

Zopet je »Arena di Polaa«, glasil- ko istrskih izseljencev, od 14. t. m. izšla za dva dolga stolpca žolča proti Slovencev in Italiji zaradi njihove prirobnice, ker jih vlada še danes ni zaščitila v njihovih pravicah!

Zgodilo se je takole: Tržaške italijanske stranke so poslane Veliki Britaniji, Ameriki in Franciji neko spomenico, v kateri so med drugim lagale, da uživamo Slovenci v Italiji vse pravice in da smo narodnostno popolnoma zaščiteni.

Slovenci so na tako grobo laž odgovorili s spomenico na Organizacijo združenih narodov, v kateri so povedali vso resnico, samo resnico in golo resnico!

Ves italijanski tisk je zadevo razumel in o nastopu Slovencev dal zelo kratko poročilo brez komentarja. Razumel je namreč, da je resnica na strani Slovencev!

Le »Arena di Polaa« si ne more dati miru in v svojem besu in strpu predlaga, naj vlada Slovencev prekliče državljanstvo po odloku 10. januarja 1926, štey. 161. Toda moti se, ker omenjeni zakon daje prefektom pravico, da prekličejo le tisto državljanstvo, ki je bilo dano na podlagi opcije. Mi Sloven-

ci v Italiji, kar nas je na Goriškem, pa smo polnopravni in izvirni italijanski državljani po Sanžermanskim pogodbam in nam tega državljanstva nihče ne more vzeti!

Tako bi torej »Arena di Polaa«, če bi le mogla, ravnala s slovensko manjšino v Italiji! Hvala Bogu, da je »duče« končal na trgu Loreto v Milanu z nogama v zrak...

Slovenci si naših pravic in nastopov pač ne bomo pustili tolmaiti od takih fašistično zgrajenih ljudi, ker imamo glavo na mestu, in sami vemo, kaj je prav in kaj ne!

Eno pa je »Arena di Polaa« priznala! In to je za nas dragoceno priznanje. Da uživajo Italijani v Jugoslaviji vse jezikovne in kulturne pravice! Cesar Slovenci v Italiji nimamo, saj nima 50 tisoč Slovencev v Benečiji niti enega samega razreda slovenske osnovne šole!

Kar se pa političnih svobostin tiče, so žal v Jugoslaviji vsi državljani na enaki stopnji, tako Slovenci kot Italijani!

Italijani imajo v Jugoslaviji tudi svoje poslance, mi Slovenci v Italiji pa nimamo svojega zastopnika v poslanski zbornici in v senatu!

Čažno za kmete poljedelce!

Skupina poslancev, ki zastopa koristi kmetov poljedelcev, je predlagala, naj bi vlada ukrenila vse, da zaščiti določene koristi kmetov poljedelcev, zlasti glede na živino, meso, olje in nekatere druge pridelke. V prvi vrsti zahtevajo zaščito cen živini in olju, ki so padle zaradi tuje konkurence.

Upati je, da bodo kmalu predložili poslanski zbornici zakon glede zavarovanja kmetov poljedelcev proti nekaterim boleznim.

Stanovanjske najemnine mislijo povišati

Kot pišejo časopisi, misli vlada s prvim prihodnjim januarjem zopet povišati najemnine za stanovanja, ki so blokirana. Poviške pa mislijo tako urediti, da bomo že za leto 1957 plačevali tridesetkratno predvojno najemnino, kar ni malo! Ohraniti pa mislijo še nadalje zaporo stanovanjskih pogodb!

Gradili bodo palačo za sedež Socialnega shrbstva

V soboto 31. t. m. bodo v Gorici oddali na dražbi dela za zgraditev palače, kjer bodo imeli sedež uradi za Socialno skrbstvo. Gradili jo bodo na Travniku in bo stala 270 milijonov lir.

Obisk kardinala Roncallija

Te dni slavi videmski nadškof Nogara 25. obletnico škofstva. Obiskala sta ga v torek 20. t. m. tudi beneški patriarh, kardinal Roncalli, in goriški nadškof Am-

GOSPODARSTVO

PAZITE NA MOST!

V zadnjih dneh je nastopilo precej mrzlo vreme, posebno v nočnih urah. To bi znalo škodovati mostom, ki še niso povreli. V takih primerih moramo skrbeti, da bo v kleti dovolj toplote, in sicer od 16 do 20 stopinj C. To lahko dosežemo tudi na ta način, da klet ob opoldanskih toplih urah odpremo, a ponoči dobro zapremo.

Nepovrela vina bi lahko zapadla boleznim, kakor n. pr. vlačljivosti, kar je letos tembolj nevarno zaradi nizkega odstotka sladkorja. Nevarna so posebno vina, katerim nismo pomagali do popolnega povretja sladkorja, n. pr. z odstotkom metabisulfit ali še boljše žveplega amonijevega fosfata. Če bi ugotovili vlačljivost, moramo tako vino takoj pretočiti v zdrav sod in pri pretakanju močno zračiti in dodati po eno kocko solfita tanina na 100 l.

SEJALI BOMO PSENICO

Vsak kmet ugiba ob setvi pšenice, kako bi čimveč iste pridobil na posejanem prostoru. Le malo pa jih je, žal, ki hočejo slediti navodilom, ki zagotavljajo visok hektarski pridelek. Moramo si zapomniti tole: ko smo vse delo opravili, dodajmo še par tisoč lir za 100 kg gnojila več, in to se nam bo bogato povrnilo. Imamo kakega kmetovalca, ki je na eni njivi — 3650 kvadr. m — letos pridelal nad 17 stotov pšenice. Kako je ta ravnal: zemljo je globoko preoral s traktorjem — približno 35 cm — zemlja je bila le delno pognojena s hlevskim gnojem pred dvema le-

ti. Na površino preorane zemlje je potrosil 300 kg superfosfata, 18.20 odst., 100 kg amonjaka in 60 kg kalijeve soli. Ta gnojila je tik pred raztrosenjem pomešal med seboj. Nato je zemljo zbral in prekopal robove ob strani, da je laže odtekovala voda, kar je zelo važno! Posejal je pšenico s sejalnimi strojem in seme razkužil z 1/4 kg »Caffara« in 1/2 kg »Feogamma«. Porabil je točno 70 kg selekcioniranega semena vrste »Maras«. Od božiča do prvih dni marca je v štirih obrokih potrosil 90 kg, in tik pred cvetenjem še 10 kg apnenega nitrata. Zemlja je globoka 40 cm polovica prav dobra, a druga polovica »srednje« dobra. Posejal je 5. novembra, torej nekoliko pozno, ker bi drugače posejal samo 60-65 kg semena. Seme, ki je bilo izbrano (selekcionirano), je plačal po 95 lir za kg. Toda vedeti moramo, da je, poleg izdatnega gnojenja in globokega oranja, izbrano seme in činitelj, ki da visok pridelek. Važno je tudi vedeti, da je vrsta »Maras« pšenica primerna za globoke zemlje; da se nikakor ne po- leže in da je skoro neobčutljiva za rjo! Vrsti »Maras« bi odgovarjale tudi »S. Pastore«, »Com. Baudis«, »O. 10a« in še kakšna druga. Za pšene in manj vredne zemlje pa bi prišle v poštev vrste: »Montana«, »Tevere«, deloma »Saltos« (prej »Tira dritto«) in še katera.

Pšene, bolj slabe zemlje lahko gnojimo tudi s hlevskim gnojem poleg superfosfata, 150 kg, in kalijeve soli, 30-40 kg, na njivo. V zimskem času pa nitrati pognojimo kakor običajno.

VESTI s TRŽAŠKEGA

Jeguljasta dialektika KP

Komunistične partije vsega sveta plešejo tako, kakor jim svirajo krmeljski godci; ti pa uravnava svoje instrumente in zavijajo svoje napeve tako, kakor je to trenutna želja najvišjega kolektivista na diktatorskem prestolu. Prav zato doživljamo po vsem svetu protislovja, ki jih doraščeni možgani kaj težko doumevajo. Vendar je osnovna misel vsega tega komunističnega poskakovanja - ustvarjanje zmede, nemirov, prekluj in izpodbijanje tistih temeljev človeške osebnosti, ki so bistvo kulturnosti zahodnega človeka. Ponižanje človeškega dostojanstva na raven avtomatičnega robota je skupni cilj svetovnega komunizma, pa naj so dirigenti že v Moskvi ali v Beogradu.

Prav v teh dneh ponovno doživljamo dokaze divjih preškov komunističnih aktivistov z enega matelnega stebrišča na nasprotno stran.

Palmiro Togliatti je še pred kratkim povlekel priključitev celotnega Ozemlja Italiji in pravisto so počenjali njegovi tržaški služabniki italijanskega in slovenskega rodu. Obliko so si pač v Trstu izbrali drugačno kot v Rimu, v bistvu pa so si bili popolnoma enaki. Oblika je bila spleto za tržaške delovne množice, ki so trmasto vztrajale in vztrajajo danes s podvojeno silo na spoštovanju mirovne pogodbe in na uresničitvi Svobodnega tržaškega ozemlja.

Palmiro Togliatti je podpisal z glasovi celotne KPI povratek STO Italiji, o čemer ste v zadnji številki spregovorili. Vittorio Vidali se je požuril, da svojemu vrhovnemu poglavarju v Rimu izreče v imenu tržaške komunistične partije svojo popolno solidarnost z bešedami: »Tržaški komunisti izražajo še enkrat svojo bratsko solidarnost s KPI in z njenim velikim voditeljem Palmirom Togliattijem.«

To sta samo dva drobca dokazov, da je vodstvo tržaške komunistične partije popolnoma v rokah italijanskih aneksionističnih sil. In kaj odgovarja slovenski repel tržaške komunistične partije, »Delece, na vse te dokaze?« Odgovor je prav tako jeguljasto dialektičen, kot so jeguljaste hrbtenice slovenskih komunističnih zaslužkarjev, saj so ti ljudje brez sramu in rdečice napisali v zadnji številki »Delece« nič več in nič manj kot tole pivoprilsko potegavščino: »Komunistična partija STO je edina politična stranka na našem Ozemlju, ki ni nikoli spremenila svoje stališča glede Svobodnega tržaškega ozemlja.« Morda je v neki meri to tudi res. Vodstvo KP STO se je dejansko vedno borilo za priključitev celotnega Ozemlja Italiji, čeprav je to svoje želje spretno prikrivalo v gorečnosti nacionalističnega navdušenja pa jih tudi izklepetalo.

Po zadnjem nastopu Sovjetske zveze pred Varnostnim svetom v

Ali si že poravnal naročnino?

Tečaj angleščine na Opčinah

Pod okriljem Zavezniške štališnice v Trstu se vsrjšo brezplačni tečaj angleščine (začetniški, nadaljevalni in konverzijski) na Opčinah v šoli vsak torek in petek od 19. ure naprej.

Tečajev se lahko udeležuje vsak, ki se zanima za angleški jezik.

Glasbena šola SPM

Pouk na Glasbeni šoli je pričel. Obveščamo zamudnike, da imajo še možnost naknadnega vpisa. Toda kdor bi se hotel še vpisati, naj pohiti!

Krojni tečaj SDO

Slovensko dobrodelno društvo v Trstu organizira tudi letos, na splošno željo članice, krojni tečaj. Vpisovanje je dnevno od 18. do 18. ure v ulici Machiavelli 22-II, tel. 62-75.

Izšla je v Rimu knjiga pesmi Rafka Vodeba

Kam potujejo oblaki?

Krasna bibliofilska izdaja, opremljena z izbranimi lesorezi prof. Alekse Ivančeve. Dobite jo v slovenskih knjigarnah v Trstu, Sesljanu in Gorici.

prilogo spoštovanja mirovne pogodbe z Italijo in o imenovanju guvernerja se je Vittorio Vidali stresnil in spametoval, pa ne morda kot človek, ne, pač pa kot zvesti komunistični robot; zbal se je komunistične čistke in preskočil iz aneksionističnega stebrišča, ki se je v zadnjih dneh močno zamajalo, na sigurnejše stebrišče STO. Za koliko časa? Tega Vittorio Vidali in vsi njegovi robotniki ne vedo to vedo v Kremlju. ... In potem se bo videlo... »

Tudi naši titovci niso boljše sreče. Za rešitev tržaškega vprašanja so dialektiki v Beogradu do sedaj postavili menda točno 17 predlogov. Priprani smo, da komunistični vršaci titovskega krila v Trstu danes ne vedo, kateri izmed vseh teh predlogov ima še polno veljavo. Na Garibaldijevem trgu v Trstu smo slišali vršace prepavati gesla, ki niso prav nič v skladu z zadnjim Titovim predlogom, ki pravi: »... Samo mesto Trst pa naj bo za isti čas prav tako avtonomna enota pod suverenostjo Italije...« Če bi stari proseški ribič prepeval svoja gesla nekje po Krasu, bi ga človek še razumel, tako pa v resnici ne ve, ali ni ta zunanji hrup revolucionarnih utlikarjev, kljub avtomatičnemu robota pritisnil na napačni gumb.

Skupnost obeh komunizmov je naravnost presenetljiva. Medtem

ko so vidaljevci v glavnem vedno kričali, da so za STO, in le v trenutkih valovanja italijanskega nacionalizma izbleknili svoje prave namene, so titovci nasprotno iskali in našli vse mogoče rešitve, ki so bile v nasprotju z mirovno pogodbo in proti STO, pač pa so se spomnili STO v medvolilni borbi, ker so dobro čutili, da bi jim gesla proti STO ne prinesla niti petdeset glasov na vsem Ozemlju.

Tržaške slovenske volivce je ta dvojna igra obeh komunizmov prepričala, da so vsa njihova zatrdjanja, vsa njihova gesla, vsa njihova »borba« navadno varanje množic v cilju, da razsodnega človeka spremeni v robota, ki se bo vrtil tako, kakor bodo kolovodje ukazovali.

Oba komunizma sta se pred tržaško javnostjo razgalila do dna in sta v vsem vredna drug drugega, saj sta izšla iz iste šole.

Zato je mnenje premnogih Slovencev na Tržaškem, da je vsako sodelovanje s komunisti enega ali drugega kralja nesmiselno, ker so vse besede njihovega vodstva na življenje in smrt vezane na komando v Kremlju ali Beogradu. Vsem nekomunističnim skupinam, ki so brezkomunistno za STO, priporočamo, da sklenejo svoje vrste brez botrovanja enih ali drugih komunističnih voditeljev.

Borec za STO

Po naših vaseh

Kakor na Trstu, tako je mučna mora legla tudi na vse vasi naše-ga podeželja.

Protestna zborovanja naših podeželskih ljudi so na dnevnem redu. Ogorčenje proti angloamerškemu sklepu o predaji uprave področja A Italiji je povsod doseglo vrhunec. Izginjajo italijanski napisi s slovenskih tal kot dokaz volje prizadetega prebivalstva, da brani do skrajnosti slovenske pravice pred italijanskim pohlepom.

Vsi prebivalci naših podeželskih krajev so si, ne glede na politično pripadnost, edini v odločni volji, boriti se za uveljavitev mirovne pogodbe z Italijo in ostvaritev njenih določb glede STO-ja.

Kajti edinole v STO-ju vidijo rešitev iz vseh sedanjih neprilic in možnost koristnega in mirnega sožitja s sodržavljanji italijanske narodnosti.

Predavanje SPM

Dne 23. oktobra t. l. prične SPM svoj letošnji cikel predavanj.

Otvoritveno predavanje o temi »Komu je Trst dolžan svoj stoletni razmah« bo imel g. prof. dr. Antun Dabinovič.

Vabimo vse člane in članice, da se predavanju udeležijo in da s seboj privedejo tudi svoje prijatelje.

Predavanje je ob 20. uri na se-dežu v Machiavellijevi ulici 22-II.

Odbor SPM

Odbor za obrambo italijanstva

Prvič se je pojavil ta odbor v marčnih dneh 1952. leta, ko je župan Bartoli sodil, da nekaj preventivnih podvigov ne more spraviti v sklad s svojim županskim položajem. Zato se je dal izvoliti za predsednika tega odbora. Kadar koli in dokler koli je mogel svoje početje pokriti z županskim dolžnostjo, je to počenjal brez sramu. Kadar pa je izstopal iz okvira županskih dolžnosti, tedaj je začel nastopati v svojstvu predsednika »Odbora za obrambo italijanstva v Trstu.«

Tisto pa, kar je v tem svojstvu storil, ni bilo zajeto od kraja. Vse-akor nismo daleč od resnice, če pripisujemo temu odboru pobudo za to, da so privedli iz Italije na tisoče kolesarjev, ki so vozili pred postajo z malimi zastavicami in fašističnimi značkami, in so se odlikovali po svojih žalitvah na račun Angležev sploh, generala Wintertona pa še posebej. Nekaj od teh so zaprli. Župan se je dal nato naslikati v nekem ilustriranem listu, obsut s pozivi in čestitkami, ki so jih naslovili nanj gimnazijci z vsega apeninskega polotoka.

Pomen teh in drugih takih uličnih prizorov ni bil takoj jasen. V zvezi s tem sta župan Bartoli in predsednik področja, Palutan, odstopila, odstop pa kmalu zatem zopet prekličala, ker so zahodne sile pod pritiskom De Gasperijevih pretenj sklicale Londonsko konferenco in kot nagrado za izzvine neredne italijanske nacionalistom odstopile nekaj oddelkov zavezniške uprave na Svobodnem tržaškem ozemlju.

Ni znano, če ni inž. Bartoli v svojstvu predsednika »Odbora za obrambo italijanstva« nastopil zopet tudi 8. marca tega leta, ko so iz Italije v Trst privedli bombeše ter priredili neuspešno fašistično svečanost v gledališču »Politeama Rossetti«. Vsekakor je pa Bartoli odšel v bolnico, da bi se rokoval z ranjenici! Ko so mu to zamerili, ni izjavil, da je to storil v svojstvu predsednika odbora za zaščito italijanstva... »

Ta odbor se je pa prav zadnje dni zopet pojavil in bil smo obveščeni o nadaljnjih izgredivih.

Tako so predpreteklo sredo izvršili napad na sedež »Fronte za neodvisnost«. Izgrezniki so sicer ta sedež zamenjali z nekim poslovnim uradom, ki je bil prav to dni izobesil italijansko trobojnico; njegovega lastnika in uradnika so tako kruto napadli, da so prvemu zbil dva zoba, drugemu pa prizadeli rane na čelu. To zamenjavo sedeža »Fronte« z zasebnim uradom je pa prav lahko prisoditi prišlecem iz Italije, ki hočejo tržaškemu prebivalstvu vcepiti jačji čut za Italijo. Ne bo odveč, če na-vedemo, da so ti junaki, ko so »pravili svoje razbojniško delo, pred večjo stavbo vprašali svoje ne manj junaške spremljevalce, ki so jih čakali na varnem, na ulici: »Abbiamo finito; ed ora dove ci conducete?«

Ali naj se morda istim junakom prisodijo tudi izgredivi proti sedežu

»Jugoslovanske gospodarske delegacije« v ulici Cicerone? Stvar ni izključena, čeprav »Giornale di Trieste« obžaluje, da ni bilo redarstva, ki bi izgrede preprečilo. Za nas odsotnost redarstva, ko se vrše izgredivi proti Slovincem ali Jugoslovanom, ni tako nenavaden pojav! Tako redarstvena odsotnost je svojčas spremljala požig »Narodnega doma«, pogrome na naše banke in posojilnice, napade na kraje naših shajališč, odvnetiške pisarne in razna osebna obračunavanja.

Ni prav nič izključeno, da prihaja tako do učinka Bartolijeve pretnja, ki jo je sicer izrekel v svojstvu predsednika »Odbora za obrambo italijanstva«, da bodo sprejeli v italijansko državno službo le tiste uslužbenke Zavezniške vojaške uprave, ki so Italijani in ki se niso zamerili jutrnjim nosilcem oblasti. To je očiten potokaz tudi za uslužbenke redarstva! Ali naj se torej — in to je zdaj vprašanje — čudimo, če ti uslužbenki pod določenimi pogoji hoté pozabljajo na predpise, ki jih v danih prilikah ni previdno, niti primerno izvršiti takoj?

Izgledi, ki se nam torej vsiljujejo, niso pomirjujoči: uradno osebe, ki živijo v negotovosti, in ki z dneva v dan mora uvaževati dobro ali slabo razpoloženje jutrnjega gospodarja; ljudstvo, ki se pri posetih v raznih uradih mora dobro paziti, da ne bi padlo v oči tistim, ki mu pripravljajo nove represalije; zakoniti red, ki velja le toliko, kolikor se bo ujemal z nameni nacionalističnega odbora za obrambo italijanstva... »

Seveda obstajajo človečanske pravice. Obstajajo tudi mednarodni predpisi proti raznarodovanju in rodomoru. Vse države so podpisale te določbe.

Toda, ko smo poskušali, sklicevati se na te določbe, so bili vsi naši klici na pomoč zaman! Zaradi

tega nam ni potreben šele pouk, da bo »Odbor za obrambo italijanstva« naša vrhovna oblast, ki bo proti nam izvajal osebne in imovinske represalije, to je proti vsem onim, ki so se zamerili tukajšnjemu frentizmu, če ne bomo znali preprečiti prihoda Italije.

Res lepi vidiki za bodočnost demokratskih načel!

Filmi AIS-a

Filmski odsek Zavezniške poročevalske službe bo predvajal znamenitostne in dokumentarne filme v naslednjih krajih:

Ponedeljek, 26. oktobra: na Opčinah, v Nabrežini in v Rojanu; Torek, 27. oktobra: pri Sv. Ani, na Gvardijeli in v Miljah; Sreda, 28. oktobra: v Domju in Dolini;

Četrtek, 29. oktobra: na cesti v Lonjer in v Boljuncu;

Petek, 30. oktobra: v Lonjerju, pri Sv. Savi in v Logu pri Ricmanjih;

Sobota, 31. oktobra: v Cerovljah, Sv. Križu in v Devinu.

„Klic Triglava“

»Klic Triglava« prične z novembrom objavljati F. Erjavčeve študijsko razpravo »Nastanek slovenskih političnih strank«. Naročnina za »Klic Triglava« znaša 2.000 lir (oz. 3,50 dolarjev) in jo je mogoče vplačati pri upravi »Demokracije« v Trstu, ali pa naj se naročniki izven Trsta in Italije obrnejo na upravo »Klica Triglava«: 53 Bucks Hill, Chapel End, Nuneaton, Warwick, Anglija.

ZOBOZDRAVNIK

Dr. STANISLAV PAVLICA

se je preselil v ul. Rittmeyer, 13

in sprejema od 9. do 13. ter od 17. do 19. ure

Štev. telef. 31-813

Dežni plašči
lodni
površniki
paletteji

FIMAR

so priznani kot prvovrstni
v blagu in elegantnega kroja

Dežni plašči iz čiste svile Lir 12.500
Dežni plašči iz Makoja, za ženske „ 15.000
Dežni plašči dvolični, za ženske „ 16.000

Lodni, površniki in paleto znamke FIMAR za moške in ženske od Lir 18.000

Ekzkluziva za prodajo 22.000
dežnih plaščev znamke FIMAR 25.000
28.000

Magazzini del Corso

TRST - CORSO 1, GALLERIA PROTTI

Javna dela v občini Devin-Nabrežina

Občinski odbor občine Devin-Nabrežina je sestavil naslednji predlog javnih del za gospodarski načrt št. 13 od 1. januarja do 30. junija prihodnjega leta:

- 1) Sola v Sesljanu, I. obrok, ... 10.000.000 lir
- 2) Telefon v Sempolaju in Mahinjah 1.500.000 »
- 3) Otroški vrtec v Nabrežini, I. obr. 10.000.000 »
- 4) Javno kopališče v Sempolaju (v šolski kleti) 3.000.000 »
- 5) Sola, otr. vrtec v javnim kopališčem v Sivanu 8.000.000 »
- 6) Povečanje javnega kopališča v Nabrežini 3.000.000 »
- 7) Povečanje šolnice na šport. igrišču v Nabrežini 2.000.000 »
- 8) Zidana ograja in ureditev prostora pred in za novim šol. poslop. v Nabrež. 2.000.000 »
- 9) Javno stranišče, smetišče in vodnjak v Seslju 3.000.000 »
- 10) Javno kopališče v Devinu 2.500.000 »
- 11) Novo šol. poslopje v Cerovljah 6.000.000 »
- 12) Javno stranišče in preureditev grez. v Devinu 2.000.000 »
- 13) Vzdrževanje in popravilo obč. poslopij 2.000.000 »
- 14) Razširjenje javne razsvetljave v krajih med Nabrež. in Stivanom 3.000.000 »

- 15) Povečanje vodovodnih napeljav v občini 6.000.000 lir
- 16) Javna ura v Sli-vnem 750.000 »
- 17) Cerkevna oprema 3.000.000 »
- 18) Asfaltiranje ceste Vižovlje - Mahinje 3.000.000 »
- 19) Razširjenje ceste Sesljan - Vižovlje 3.000.000 »
- 20) Asfaltiranje ceste Nabrežina - Sempolaj 4.500.000 »
- 21) Ureditev ceste pri Trnovci 3.000.000 »
- 22) Vzdrževanje občinskih cest 5.000.000 »

S k u p a j 86.750.000 lir

Občinarji so hvaležni občinski upravi za širokopotezno sestavljen načrt javnih del za prvo polletje prihodnjega leta. Upajo, da nadrejena oblastva ne bodo — po stari navadi — ta proračun preveč okrnili in vse napore naše občine za začetek predvidenih javnih del upropastila.

Odgovorni urednik: dr. Janko Jež
Tiska: tiskarna »Adria«, d. d. v Trstu

Mizarji kmetovalci podjetniki Deske smrekove, macesnove, in trdih lesov, trame in parkete nudijo najugodnejše

CALEA
TEL. 90441 TRST
Viale Sonalino, 24

Vsakovrstno pohištvo:

SPALNICE - JEDILNICE - KUHINJE ITD. — PO NAROCILU IZVRŠI VSAKO DELO — POROSTVO ZA DOBER NAKUP — TOVARNISKE CENE — DELO SOLIDNO — DOMAČA TVRDEKA

Tovarna pohištva

Tel. 32

PRINČIČ
KRMIN
Cormons - prov. Gorizia

DARILNE PAKETE za Jugoslavijo in druge kraje

po ugodnih cenah pošilja domača torčka

„ALASKA“ Import-Export

TRST - Ulica S. Lazzaro 13-I. - Tel. št. 56-58

Pošiljajo se živila, tehnični predmeti, in zdravila

Naše blago najboljše kakovosti - Naše cene najugodnejše
Naša dostava najhitrejša in zanesljiva
Obrnite se na nas osebno ali pismeno

Potne liste in vizume

ter uradne listine, anagrafske izpolkečke, prenede o in iz tujih jezikov, ooveroljenje uradnih aktov, Izpolnjenjanje prošelj za potopanje v FLRJ in izročanje Delegaciji v rešleto.

Vse o najkrajšem času in za nizek honorar

Agencija Celeritas

TRST, ul. Machiavelli 13, tel. 31-404

Interexport - Trst

BREDA RUS - MIKULETIČ & MILAN BJELICA - ŽIVKOVIČ

IMPORT - EXPORT

živila, tehnične predmete (šivalne stroje, radijske aparate, kolesa, štedilnike itd.; harmonike, tekstilno blago itd.), razpošilja najhitreje in najbolj zanesljivo

Jugoslovanskim podjetjem nudimo posebne popuste in ugodne plačilne pogoje

Pošiljamo tudi darilne pakete za vse države pod najugodnejšimi pogoji in najhitreje iz lastnega skladišča v Punto Franco, Trst. - Obrnite se osebno ali pismeno na naš naslov:

URAD - Riva Grumola 6.I., tel. 29-302 - P.O. Box 1219
Skladišče: Punto Franco magg. II vrata 70, tel. 7232